Таблиця 1.

Угруповання рівня родючості ґрунтів Запорізької області

Порядковий № групи	Рівень родючості (у балах)	Райони Запорізької області
I	понад 72	Михайлівський
II	68-72	Запорізький
III	64-68	Приморський
IV	60-64	Вільнянський, Гуляйпільський, Токмацький, Бердянський, Василівський, Веселівський, Новомиколаївський
V	56-60	Пологівський, Куйбишевський, Розівський, Великобілозерський, Кам'янсько-Дніпровський, Приазовський, Мелітопольський, Якимівський
VI	до 56	Оріхівський, Чернігівський

ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ РАСТЕНИЙ ДЛЯ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ПТИЦ В ГОРОДА

Кошелев Александр Иванович

д.б.н., проф. кафедры экологии и зоологии Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого,

Коваленко Дарья Владимировна

ас. кафедры экологии и зоологии Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого,

Политикова Вероника Павловна

студентка специальности «Экология» Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого

Исследования проводились в 1989-2017 гг. в г. Мелитополе (юг Запорожской обл.). Для привлечения в город гнездящихся птиц желательно закладывать специальные посадки растений, но создание таких зеленых «птичьих городков» затратно и может иметь место только в особых случаях. Например, ради привлечения уникальных для города видов (соловей, иволга и др.). Для этого необходимо в парке культуры и отдыха в центре города выделить специальную площадь и засадить ее подобранными для этой цели кустарниками и деревьями. Посадки кустарников необходимо проводить параллельно с выполнением горзеленхозом других хозяйственных задач, что экономично. Различные виды деревьев и кустарников неравноценны для гнездования птиц, поэтому надо подбирать растения с максимальным учетом потребностей

птиц. На юге Украины птицы предпочитают для гнездования колючие кустарники (лох, облепиха, терн, шиповник и др.). Колючие кустарники для гнездования предпочитают сорокопуты – жулан и чернолобый, серая славка, черный дрозд, зеленушка. Татарская жимолость с ее сгущениями тонких ветвей по периферии куста удобна для гнездования славок. Птицы также охотно гнездятся на кустящихся молодых вязах, молодых диких яблонях и грушах, белых акациях. Рано гнездящиеся виды предпочитают хвойные деревья лиственным, поэтому крымская сосна, можжевельник виргинский, широковеточник привлекают многих птиц (чернолобый сорокопут, коноплянка, вяхирь, горлица обыкновенная и кольчатая, сорока и др.), в старых гнездах сорок гнездится кобчик, пустельга, ушастая сова. Различные виды тополей привлекают дятлов, т.к. эти деревья имеют рыхлую древесину и часто имеют сердцевинную гниль, где дятлы долбят дупла; на старых ветвистых тополях устраивают гнезда грачи (одна колония в северной части города). Мало пригодны для гнездования птиц ясени, клены, а из кустарников – аморфа, желтая акация и тамарикс.

Подрезка деревьев и кустарников, при которой образуются мутовки, привлекает для гнездования открытогнездящихся птиц, но заниматься ею только ради привлечения птиц не выгодно, как и связывать ветки кустарников пучком для удобства расположения в них гнезд, поскольку такие гнезда заметны, их быстро находят и разоряют пернатые хищники (сорока, сойка).

Со второй половины лета в питании насекомоядных птиц важное место занимают ягоды, а в холодные бескормные дни они становятся для них единственной пищей. Ягоды на кустах и деревьях играют роль приманки для многих пролетных птиц, заставляют их задержаться в городе. Пролетные дрозды (рябинник, деряба, белобровик, певчий и черный) кормятся ягодами в течение двух-трех месяцев и поедают попутно при этом моллюсков, клопов – хлебных черепашек, других вредных насекомых, собирающихся на зимовку в лесную подстилку. После выпадения снега дрозды и зарянки переключаются на ягодные корма; скопления всех видов птиц наблюдаются главным образом на каркасе, можжевельнике. В летнее время ягоды становятся для птиц и источником воды, что особенно важно в условиях засушливых районов.

Посадка в городских парках, скверах и садах деревьев и кустарников, плоды и ягоды которых охотно едят птицы, улучшает условия существования гнездящихся видов, в первую очередь славок. Это также позволяет задерживать на относительно длительные сроки стаи пролетных лесных птиц из северных областей и использовать их для истребления насекомых. На первое место по значению в жизни птиц можно поставить бузину, особенно черную. Она быстро растет, обильно и ежегодно плодоносит, ее ягоды не осыпаются. Важно, что воробьи не клюют ягод бузины, нет конкуренции с дроздовыми и славковыми птицами. Она неплохой кустарник для гнездования. Поэтому бузину

следует шире использовать для посадок в городах. Ягоды жимолости татарской имеют горький вкус, но, несмотря на это, охотно поедаются многими птицами, в первую очередь славками. Первостепенным кормовым растением для некоторых птиц является лох (дубонос, свиристель, фазан, серая куропатка и др.). Ирга дает рано созревающие сладкие ягоды, которые едят очень многие птицы, в том числе и воробьи, но она быстро опадает. Ягоды рябины и боярышника – важный осенний корм для дроздов, славок, зорянок, зимний – для снегирей, свиристелей и пр. Рано созревающие и осыпающиеся ягоды шелковицы очень привлекают птиц. Скворцы стаями посещают деревья с созревшими ягодами и за несколько посещений очищают дерево. Охотно клюют шелковицу и воробьи; всего на ней нами отмечена кормежка 42 видов птиц. Плоды облепихи очень сочные, поэтому в засушливых местах уже в сентябре бывают склеваны птицами.

Плоды дикой яблони и дикой груши едят славки, дрозды и даже большие синицы. Кизильник привлекает сравнительно немногих птиц, его плоды птицы используют после объедения рябины, облепихи, можжевельника. Кормовыми растениями служат также боярышник, малина, ежевика, свидина, крушина, бересклет, черемуха, шиповник и др. Птицы редко поедают ягоды снежноягодника и бирючины (зеленушка, черный дрозд), семена аморфы (чиж), платана (щегол). Ягоды каркаса поедают птицы 20 видов (грач, сойка, дрозды, дубонос и др.), семена белой акации – 8 видов (грач, сорока, рябинник и др.). Перспективными видами для города с учетом потребностей птиц также являются дикий виноград, калина, амурский бархат, черноплодная рябина, золотистая смородина.

СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ГОЛУБОВОДСТВА: УТРИМАННЯ И РОЗВЕДЕННЯ МЕЛІТОПОЛЬСЬКИХ ВИСОКОЛЬОТНИХ ГОЛУБІВ

Кошелєв Олександр Іванович

д.б.н., проф. кафедри екології та зоології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Ладна Діана Дмитрівна

слухач Мелітопольської МАН

Гордістю і національним надбанням України є українські породи домашніх голубів. Серед 26 визнаних вітчизняних порід заслужене визнання отримали «Мелітопольські голуби» з групи високольотних, яка виведена та удосконалена у м. Мелітополь. Порода голубів «Мелітопольські» бере свій початок в 1974 році. Кліматичні і погодні умови Мелітопольщини були сприятливі для утримання та формування польоту високольотних голубів, сприяли виведенню новоїпороди.

Мелітополь вважається центром спортивних і високольотних голубів. Голубівники беруть участь в національних та регіональних виставках, отримують призові місця. В місті щорічно проводяться навесні і восени виставки-ярмарки декоративних птахів. Голубівництво – єдине мистецтво, що демонструється в двох середовищах: на суші (виставки, конкурси, олімпіади) і в повітрі (гон, змагання на швидкість повернення додому), а за сумарним естетичного впливу на людину, за повнотою вражень і витонченості нюансів йому важко знайти рівних.Спілкування з домашніми голубами дозволяє людині зблизитися з природою, дізнатися її таємниці і полюбити тваринний світ. Велику роль голуби грають у вихованні у дітей найцінніших якостей: любові до природи, відповідальності за довірену підлітку живу істоту, цілеспрямованості у виконуваній роботі.

Голуби породи «Мелітопольські» відносяться до групи безкружного польоту, за стилем польоту – «стовпові» або «метелики». З усіх високольотних порід такий унікальний стиль польоту мають лише мелітопольські голуби. Мелітопольські голуби при підйомі в політ і при посадці не роблять кіл, а піднімаються і опускаються вертикально; піднімаються вони високо і, як жайворонки, вгорі стоять на одному місці, на висоті 500–1000 м і вище протягом 2-3 годин. Голуби безкружного польоту мають 4 основні стилі: «жайворонок», «метелию», «торцевий» і «серпастий». При утриманні та розведенні голубів породи "Мелітопольські" оптимальним є голубники на стовпах. При обмеженні можливості польоту, рекомендують їх містити в наземних вольєрах.

Популярність цих голубів свого часу заслужила їм погану долю. Багато гарних голубів цієї породної лінії продали в інші регіони країни, тому в Мелітополі чистокровних високопородних «дутих» залишилося дуже мало. Вони стали дуже цінними і дорогими. Тому їх бережуть, майже перестали випускати літати. Лише окремі мелітопольські голубівники ганяють цих голубів, а в основному їх використовують на «подкідухах». Які вони мелітопольські «дуті»? У спокійному стані ці голуби виглядають дуже елегантно. Їм притаманні деяка ставність і елементи декоративності. Тому ними можна милуватися не тільки в польоті, але і на землі. Краса польоту мелітопольських «дутих» заворожує. Це елітна лінія високо льотної бескружної породи, і по естетичності сприйняття вони по праву стоять поруч з очаківськими серпасто-виворотними голубами. Птахів в залежності від малюнка оперення поділяють на білохвостих, кольоровобоких, мартинів (з кольоровими крилами, спиною і головою), «мурих» або «кромаків» (строкаті). Кольорове оперення має бути яскравим, насиченим і рівномірно забарвленим, шия і груди з металевим блиском.